



Stortingets ombudsnemnd for Forsvaret

Vår referanse
2022/53-1

Dato
14.10.2022

Rapport etter tilsyn 17. juni 2022

1 INNLEDNING

- (1) Den 17. juni 2022 gjennomførte Stortingets ombudsnemnd for Forsvaret («Ombudsnemnda» eller «nemnda» heretter) tilsyn på Rygge flystasjon. Luftforsvarets ledelse, to helikopterskvadroner og Oslofjord heimevernsdistrikt har base her, i tillegg til enkelte avdelinger fra Cyberforsvaret, Forsvarets logistikkorganisasjon og Forsvarsbygg. Tilsynet konsentrerte seg om Luftforsvarets ledelse.
- (2) Tilsynet bestod av Ombudsnemndas møte med sjef Luftforsvaret. Videre bestod tilsynet av et fellesmøte mellom nemnda og sjef A-1 (HR) i Luftforsvaret, hovedverneombudet i Luftforsvaret, nestkommanderende for 134 Luftving, sjefssersjanten for 134 Luftving, tillitsvalgte for de tilsatte, tillitsvalgte for personell i førstegangstjeneste og personell med ansvar innen eiendom, bygg og anlegg. Nemnda besøkte dessuten velferdsbygningen, to mannskapskaserner og en helikopterhangar.

2 ET UTVALG AV OMBUDSNEMNDAS OBSERVASJONER OG MOTTATTE OPPLYSNINGER UNDER TILSYNET

2.1 Luftforsvarets evne til å levere luftmakt

- (3) Sjef Luftforsvaret informerte Ombudsnemnda om at han er bekymret for Luftforsvarets evne til å produsere luftmakt. Sjef Luftforsvaret uttrykte det slik for nemnda: «Det er mitt ansvar å levere luftmakt. Det er jeg ikke gitt tilstrekkelig handlingsrom til å gjøre.»
- (4) Den umiddelbare grunnen til sjef Luftforsvarets bekymring er at Luftforsvaret mangler personell, se avsnitt (5) og (6) nedenfor. Den bakenforliggende årsaken er at sjef Luftforsvaret opplever at han ikke er gitt myndighet til å lede Luftforsvaret slik han mener det bør gjøres, se avsnitt (7) til og med (11).

- (5) Når det gjelder personellmangelen, informerte sjef Luftforsvaret om at anskaffelsen av de nye jagerflyene (F-35) forutsetter 10–12 teknikere per fly. Antallet er fastsatt på bakgrunn av produsentens anbefalinger. De andre F-35-nasjonene ligger i størrelsesorden 9–13 teknikere per fly. Sjef Luftforsvaret disponerer i skrivende stund et vesentlig lavere antall teknikere per fly enn det som anbefales av produsenten og i forhold til andre nasjoner som opererer F-35. Antallet teknikere er begrenset av antall stillinger sjef Luftforsvaret disponerer i sin struktur.
- (6) Sjef Luftforsvaret informerte Ombudsnemnda om at mangelen på teknikere har betydelige negative beredskapsmessige konsekvenser for Luftforsvaret og derigjennom for Forsvaret. Sjef Luftforsvaret uttrykte det slik for nemnda: «Konsekvensen er at vi bare klarer å stille et begrenset antall fly til operasjoner. Den operative evnen vår blir derfor marginalisert.» Sjef Luftforsvaret viste til Russlands invasjon av Ukraina, der kontroll over luftrommet ville spilt en avgjørende rolle for Ukrainas forsvar.
- (7) Sjef Luftforsvaret informerte Ombudsnemnda om at det umiddelbare problemet ikke ligger i mangelen på teknikere som sådan; Luftforsvaret kan skaffe tilgang på teknisk personell i andre deler av strukturen og/eller gjennom nyansettelser fra det sivile arbeidsmarkedet. Problemet ligger hovedsakelig i at sjef Luftforsvaret ikke har myndighet til å tilsette personell ut over vedtatte personellrammer og begrenset myndighet til å disponere tilsatt personell fra andre deler av egen struktur, som ikke har like stor prioritet.
- (8) Sjef Luftforsvaret uttrykte det slik for Ombudsnemnda: «Jeg er gitt myndighet til å sende personellet mitt ut på meget krevende og farefulle oppdrag, men å tilsette og disponere personell der det behøves, får jeg ikke lov til. Det kan virke som om mål- og resultatstyring som system skaper detaljkontroll på ting som kan telles, men samtidig hindrer nødvendig dynamikk i styringen.»
- (9) Sjef Luftforsvaret informerte Ombudsnemnda om at forsvarsgrenenes mulighet til å tilsette og disponere eget personell er avgjørende for raskt å kunne gjøre endringer som kreves for Forsvarets beredskapsevne.
- (10) Sjef Luftforsvaret informerte Ombudsnemnda om at Danmark og Sverige har utredet en tillitsreform i offentlig sektor over flere år. Etter sjef Luftforsvarets oppfatning har de mer eller mindre forlatt «new public management» for noen år siden og erstattet det med et mer tillitsbasert system. Sjef Luftforsvaret mener det er avgjørende at det norske forsvarer gjennomgår noe lignende.

- (11) Sjef Luftforsvaret oppsummerte sin bekymring for rigide styringssystemer i Forsvaret slik: «Vi bruker altfor mye tid på enkle forvaltningsprosesser i mangelen på tillit. Satt på spissen er halvparten av Forsvaret satt til å kontrollere den andre halvparten. Det er umoderne og uhensiktsmessig, og det genererer ikke en tilstrekkelig stor andel personell som faktisk skaper operativ effekt.»
- (12) Sjef Luftforsvarets oppfatning er at forsvarssjefen ønsker en tillitsbasert ledelse. Forsvarssjefen er opptatt av forenkling, modernisering og effektivisering av Forsvaret, noe sjef Luftforsvaret stiller seg fullt og helt bak. Etter sjef Luftforsvarets oppfatning må også forsvarssjefen gis tilstrekkelig handlingsrom for å få dette til.

2.2 Status for eiendom, bygg og anlegg («EBA») i Luftforsvaret

- (13) Sjef Luftforsvaret har mange prosjekter gående med Forsvarsbygg, i forbindelse med oppbygging av basene på Ørland og Evenes. Sjef Luftforsvaret er fornøyd med at de har fått til svært mye på disse to stedene på relativt kort tid. Utfordringen er at oppbyggingen av personell til disse to stasjonene – samt andre steder – krever personellrelatert EBA, som det tar tid å få etablert. Flere av Luftforsvarets stasjoner er uten tilstrekkelig kvarter til ansatte.
- (14) Slik sjef Luftforsvaret ser det er han per i dag bundet av at all EBA-utvikling må skje i regi av Forsvarsbygg. Dette ønsker sjef Luftforsvaret å utfordre, spesielt der det åpenbart er et marked for å leie av sivile utbyggere, som kan utvikle personellrelatert EBA både raskere og billigere enn nyetablering gjennom Forsvarsbygg.
- (15) Sjef Luftforsvaret har derfor bedt sine undergitte sjefer om å innlede lokal/regional dialog med sivil næringsliv, for å lage skisser til mulige prosjekt som kan bringe Luftforsvaret raskere og billigere til målet om adekvat EBA. Begrunnelsen til sjef Luftforsvaret er at han har behov for å rekruttere personell, og da må han kunne tilby dette personellet tak over hodet der tjenesten skal foregå.
- (16) Overordnet er sjef Luftforsvaret av den oppfatning at leiemodellen som er etablert med Forsvarsbygg, ikke er god nok. Grunnen til det er at denne modellen ikke henter inn tilstrekkelig økonomi for nødvendige tiltak som oppstår etter år med bruk. Hver gang Luftforsvaret må gjøre oppgraderinger, på grunn av slitasje etter langvarig bruk eller nye krav som følger av politiske vedtak, mangler de nødvendige økonomiske midlene til å få det gjort. Dermed settes Luftforsvaret under press i balansegangen mellom HMS på den ene side og operativ evne på den annen side; enten må Luftforsvaret velge å innfri HMS-krav og følgelig akseptere frafall av operativ leveranse, eller motsatt.

- (17) Sjef Luftforsvaret kompromisser ikke på bekostning av personellet HMS. Konsekvensen av manglende personellrelatert EBA er dermed at dette raskt får operative konsekvenser i form av redusert beredskap og operativ evne.
- (18) Av disse grunner mener sjef Luftforsvaret at dagens modell der Forsvaret leier bygningene av Forsvarsbygg, bør endres. Den utleier som Forsvaret er leietaker hos, må ha økonomisk handlingsrom når tiltak må gjøres, slik at ikke Forsvaret blir skadelidende gang på gang.
- (19) På Rygge flystasjon opplever man god kontakt med Forsvarsbygg lokalt. Samarbeidet uttrykkes slik for Ombudsnemnda: «Forsvarsbygg gjør det de kan. Forsvarsbygg lokalt har ikke forutsetninger til å gjøre mer enn de gjør.» Luftvingen har stengt to bygg fordi det var helsemessig uforsvarlig å oppholde seg der.
- (20) Ombudsnemnda ble informert om at man på Rygge flystasjon ved to anledninger har endret bruken av bygninger som forfaller, for å unngå å gjøre seg skyldig i lovbrudd i form av at den opprinnelige, tiltenkte bruken av bygget ikke lenger er helsemessig forsvarlig. Problemet er at man ikke får satt opp nye bygg som erstatter de forfalne.

2.3 Sjefssersjanten i 134 Luftving om manglende trening med og tilgang til håndvåpen

- (21) Sjefssersjanten i 134 Luftving har som rolle å være luftvingsjefens nærmeste rådgiver, særskilt rettet mot fag, kompetanse og grunnleggende militære ferdigheter.
- (22) Sjefssersjanten i 134 Luftving informerte Ombudsnemnda om at han er bekymret for evnen Luftforsvarets personell har til å bruke håndvåpen. Av samme grunn er sjefssersjanten i 134 Luftving også bekymret for evnene til soldatene som Luftforsvaret utdanner og avgir til Heimevernet.
- (23) Sjefssersjanten i 134 Luftving informerte Ombudsnemnda om at han, i likhet med mange befal i Luftforsvaret, ikke er i besittelse av håndvåpen i det daglige. Det gjennomføres heller ikke skytetrening for personellet i tilstrekkelig monn. Sjefssersjanten mener at det er et gap mellom innholdet i «Plakaten på vegg», som forutsetter en evne hos befal til umiddelbart å bekjempe fienden, og det faktum at omgangen med håndvåpen i det daglige er forsvinnende liten.
- (24) Sjefssersjanten i 134 Luftving ga følgende eksempel til illustrasjon for Ombudsnemnda: «Når jeg skal tjenestegjøre i internasjonale operasjoner, henter jeg ut våpen fra depot i Norge, gjennomfører opptrening og tar det med meg til operasjonsområdet, der jeg har reell bruk for og må kunne bruke våpenet. Idet jeg returnerer til Norge, må jeg sette våpenet på depot igjen. Hvordan skal jeg vedlikeholde evnene mine til å behandle våpen og til å skyte? Hvor blir jeg av som soldat?»

3 OMBUDSNEMNDAS OPPFATNING

3.1 Luftforsvarets evne til å levere luftmakt

- (25) Ombudsnemnda mener det er alvorlig at sjef Luftforsvaret opplever at han ikke er gitt tilstrekkelig handlingsrom i sin sjefsgjerning, slik han beskrev dette for nemnda, gjengitt i pkt. 2.1 ovenfor.
- (26) Ombudsnemnda viser til at sjef Luftforsvaret disponerer et antall teknikere per F-35-jagerfly som er vesentlig lavere enn hva produsenten anbefaler og i forhold til andre nasjoner som opererer F-35. Sett bort fra den alvorlige beredskapsmessige konsekvensen sjef Luftforsvaret beskriver, vil nemnda påpeke at et slikt avvik vil undergrave en milliardanskaffelse med offentlige midler.
- (27) Etter Ombudsnemndas oppfatning bør politiske myndigheter ta grep slik at sjef Luftforsvaret får disponere det nødvendige antallet teknikere per F-35-jagerfly.
- (28) Ombudsnemndas inntrykk er at utfordringen med mangelen på teknikere per F-35-jagerfly i stor grad kan løses ved at sjef Luftforsvaret blir gitt større myndighet til å tilsette og disponere eget personell.

3.2 Status for eiendom, bygg og anlegg i Luftforsvaret

- (29) Ombudsnemnda merker seg at sjef Luftforsvaret ønsker å utfordre Forsvarsbygg-modellen. Ombudsnemndas generelle inntrykk, basert på tidligere tilsyn og befaringer, er at Forsvarsbygg-modellen er moden for revisjon og kritisk gjennomgang. Dette for å sikre Forsvarets ressursallokering og å fremme Forsvarets operative evne.

3.3 Sjefssersjanten i 134 Luftving om manglende trening med og tilgang til håndvåpen

- (30) Sjefssersjantens bekymring ligger så vidt Ombudsnemnda forstår i kjernen av sersjantkorpsets funksjon. Nemnda mener at sjefssersjantens bekymring må følges opp av Forsvaret.

For Ombudsnemnda



Roald Linaker
forsvarsombud

Stortingets ombudsnemnd for Forsvaret
Karl Johans gate 25
0159 OSLO

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato:

2021/2225-14/FD V 2/HETH

31.10.2022

Forsvarsdepartementets uttalelse til tilsynsrapporter fra Stortingets ombudsnemnd for Forsvaret oversendt september 2022

Forsvarsdepartementet (FD) viser til brev av 19. september 2022 vedlagt to rapporter fra tilsyn gjennomført på Haakonsvern orlogsstasjon 2. juni 2022 og Rygge flystasjon 17. juni 2022. Stortingets ombudsnemnd for Forsvaret viser til lov om Stortingets ombudsnemnd for Forsvaret § 4 femte ledd, der det står at rapport om tilsyn bør forelegges FD til uttalelse før den offentliggjøres i en ugradert versjon. Departementet har forelagt Forsvaret ved Forsvarsstaben (FST) tilsynsrapportene og bedt om etatens innspill på hvert av punktene i rapportene. I tillegg har FD gjort egne vurderinger av rapportene.

Presset personellstruktur i Sjøforsvaret

At deler av Sjøforsvarets organisasjon har opplevd en presset personellstruktur i form av manglende antall årsverk og høy turnover er kjent for både Forsvaret og FD. Ledelsen i Sjøforsvaret har rapportert om dette til FST, og FST har siden rapportert om personellutfordringene til FD. Det følges opp i styringen av Forsvaret.

Som det fremgår i tilsynsrapportene, og i rapporter til FST, har Sjøforsvaret selv iverksatt risikoreduserende tiltak som FST anser gjør risikoen akseptabel og håndterbar. Slike tiltak kan iverksattes av lokale sjef, og er forventet å iverksettes, for å redusere uakseptabel risiko. I Langtidsplanen for Forsvaret (LTP) for perioden 2021-2024 er det planlagt med en økning i årsverk i Forsvaret. Allerede har den planlagte økningen blitt fremskyndet til 2022, blant annet etter oppdrag om dette fra FD. Økningen i antall årsverk har også blitt forsert i regjeringens fremlegging av Prop. 1 S (2022-2023). Samlet gir dette en personelloppbemanning på om lag 200 årsverk i 2023. Forsvarssjefen har myndighet til å disponere disse årsverkene, men en betydelig andel er ventet å gå til Sjøforsvaret. Videre er elevtallet ved Forsvarets skoler økt med 83 elever i Prop. 1 S (2022-2023), og en andel av disse vil bli opprettet på Sjøkrigsskolen. Regjeringen foreslår tilsammen 299 mill. kroner for å støtte opp om den samlede personellopptrappingen i Forsvaret.

Postadresse:
Postboks 8126 Dep.
0032 Oslo

Kontoradresse:
Glacisgata 1
Oslo

Telefon:
23 09 80 00

Saksbehandler:
rådgiver Henrik Izzet Thommesen
Seksj for iverksetting og styring av personell- og kompetansepolitikk

E-postadresse:
postmottak@fd.dep.no

Webadresse:
www.regjeringen.no/fd

Org.nr.:
972 417 823

Økt ståtid for å redusere høy turnover har også blitt adressert av regjeringen i budsjettproposisjonen. Regjeringen foreslår å øremerke 100 mill. kroner til å bedre boforhold i Forsvaret. Bedre boforhold gjennom vedlikehold og oppgradering av kaserner og kvarter er forventet å ha innvirkning på personelletts ønske om å stå lenger i stillingene i Forsvaret. Videre foreslår regjeringen at spesialister med tilsetting til 35 år (T-35-kontrakt) ut 2023 skal kunne tilsettes til 60 år i Forsvaret (T-60-kontrakt) og få utbetalt bonus knyttet til T-35-kontrakten. FD anser dette som et spesielt viktig tiltak for å beholde ansatte i Forsvaret og dermed øke ståtiden blant annet i Sjøforsvaret.

Personellsituasjonen med høy arbeidsbelastning forsterkes av et høyt operativt aktivitetsnivå, blant annet som følge av utviklingen i den sikkerhetspolitiske situasjonen. Det må påregnes et vedvarende høyt aktivitetsnivå, som ikke var kjent på det tidspunkt forutsetningene for innværende LTP ble lagt. FD forutsetter at aktiviteten likevel foregår innenfor de rammene av lover og forskrifter som Forsvarets sjefer er bundet av.

Personelletts sikkerhet og juridiske utfordringer ved Sjøforsvarets virksomhet

I tilsynsrapportene beskrives utfordringer ved personelletts sikkerhet knyttet til høy arbeidsbelastning og en kultur for gjennomføring av aktiviteter med økt risiko. Sjef Sjøforsvaret omtaler selv tiltak han har iverksatt for å redusere risiko for personellet. Slike tiltak er innenfor grensjefens ansvar og myndighet å iverksette. Dette er i tråd med FDs uttalelser til tidligere tilsynsrapporter fra ombudsnemnda, hvor departementet gjentar at den enkelte avdelingssjef har et ansvar for at tjenesten legges opp på en måte som ivaretar helse, miljø og sikkerhet, og at aktivitet tilpasses et forsvarlig nivå. FD anser at Sjøforsvarets ledelse er bevisst dette ansvaret og evner å tilpasse aktiviteter etter risiko.

I tilsynsrapporten vises det til at Sjøforsvaret opplever juridiske utfordringer ved sin sikkerhetsstyring. Dette grunnet unntak fra skipssikkerhetsloven for Forsvarets fartøy og at FD ikke har gitt interne regler som erstatning for unntakene. Etter KNM Helge Ingstads havari i november 2018 ble det nedsatt en arbeidsgruppe som skulle utrede det juridiske rammeverket som gjelder for forsvarssektorens skip for å sikre at skipssikkerhetslovens krav ivaretas. Arbeidsgruppen har til nå levert tre delutredninger som er behandlet i prosjektets styringsgruppe. Delutredning 1 omhandler spørsmålet om hvordan roller, ansvar og myndighet burde fordeles i forsvarssektoren. I delutredning 2 har arbeidsgruppen utredet tre ulike modeller for tilsyn med forsvarssektorens skip. I delutredning 3 har arbeidsgruppen sett nærmere på behovet for arbeids- og hviletidsbestemmelser for personell på Forsvarets fartøy. Arbeidsgruppen har nylig igangsatt den fjerde delutredningen som skal kartlegge regelverket for Forsvarets skip og utrede behov og utarbeide forslag til interne regler til erstatning for det sivile regelverket, der dette er nødvendig. Arbeidet er komplekst og tar nødvendigvis noe tid å få gjennomført, men det har høy prioritet i FD.

Organisatoriske utfordringer ved Sjøforsvarets virksomhet

En sentral del av det ovennevnte utredningsarbeidet har vært å klargjøre roller, ansvar og myndighet for forsvarssektoren i relasjon til skipssikkerhetslovens bestemmelser, herunder hvordan tilsynsfunksjonen etter skipssikkerhetsloven best kan innrettes. FST har i tillegg opplyst at Forsvaret i det pågående moderniserings- og effektiviseringsprogrammet arbeider

med en ny leveransemodell der intensjonen er at fragmenteringen av støtte- og fellesfunksjoner vil reduseres, antall involverte aktører reduseres og roller, ansvar og myndighet vil være tydeligere plassert.

Luftforsvarets evne til å levere luftmakt

I tilsynsrapportene vises det til sjef Luftforsvarets uttalelser om egen bekymring for Luftforsvarets evne til å levere luftmakt. Bekymringen begrunnes med mangel på personell som en umiddelbar årsak. For eksempel viser grensjefen til at Luftforsvaret disponerer et lavt antall flyteknikere. Flyteknikere er en essensiell funksjon for driften av Luftforsvarets fartøyer. Luftforsvaret har fortsatt noe lavere tilgjengelighet på F-35 kampfly enn forutsatt. Det er flere årsaker til dette, men som omtalt i Prop. 73 S (2011-2012) skulle logistikkunderstøttelsen gradvis bygges opp i takt med innfasingen av de norske flyene. I tildelingsbrev for 2021 og 2022 har FD gitt føringer om at bemanningsøkningen i Luftforsvaret blant annet skal prioriteres til understøttelse av F-35. I lys av erfaringene som nå er gjort i den reelle styrkeproduksjonen av operativ evne, vurderes det om den nasjonale logistikkorganisasjonen er optimalt dimensjonert, eller om den norske driftsmodellen krever høyere bemanning enn opprinnelig planlagt.

Videre viser sjef Luftforsvaret til at den bakenforliggende årsaken til personellmangelen er en opplevd mangel på myndighet til å tilsette nytt personell utenfor vedtatte rammer, og en begrenset myndighet til å disponere personell fra andre deler av egen struktur. Hva gjelder fordelingen av årsverk mellom driftsenhetene i Forsvaret (DIF), er ikke dette noe Forsvarsdepartementet styrer Forsvaret på. DIF-sjefene blir gitt styringsrammer for årsverksutviklingen i Forsvaret av FST. Dette er nødvendig for å ha kontroll på personell- og kostnadsutviklingen i Forsvaret. Forsvarssjefen har også anledning til å omprioritere årsverk på tvers av grener og strukturelementer. FD vet at slike omprioriteringer vurderes jevnlig av FST, men er naturlig nok begrenset av Forsvarets samlede årsverk. Regjeringens forslag til forsvarsbudsjett for 2023 adresserer dette og legger opp til en samlet opptrapping i 2023 på om lag 200 årsverk i Forsvaret.

Siden 2020 har Forsvarsdepartementet lagt om styringen av Forsvaret til en mer overordnet styring med vekt på resultater og effekter. Forsvarets mål og krav er omforent med etaten. Det tilligger forsvarssjefen som etatssjef å utøve differensiert virksomhetsstyring, og forsvarssjefen har stor handlefrihet til å tilpasse styringen ovenfor de ulike driftsenhetene i Forsvaret. FD legger i all hovedsak opp til en kvalitativ styring av Forsvaret og har ingen uttrykte forventninger til detaljnivået i forsvarssjefens styring eller at forsvarssjefen styrer etter kvantitative måleparametere. FDs forventninger er at Forsvarets ledelse styrer i henhold til risiko og vesentlighet. Dersom risikoen og utfordringer er større innenfor en DIF, forventer FD at FST følger dette tett. Forsvarssjefen har derfor vide fullmakter til å gjennomføre en tillitsreform i egen etat, som etterspurt i tilsynsrapportene, innenfor rammene av politiske føringer og etterlevelse av norske lover og regler.

I tillegg har det vært viktig å etablere en dialogbasert styring hvor etaten kan ha omfattende påvirkning på mål og krav. Imidlertid har det fremkommet gjennom styringsdialogen at det er utfordringer i sektoren som dreier seg om styringslinjer, roller og ansvar, og som dermed

berører mer enn den daglige styringen av Forsvaret. FD har derfor igangsatt et arbeid med hensikt å revurdere ansvarsdelingen mellom departementet og etat, og på tvers av etatene i sektoren. Hensikten er å etablere en sektormodell hvor etatene selv skal være ansvarlige for optimalisering av aktiviteter og ressurser og hvor etatene får en mer fremtredende rolle i utarbeidelsen av planer og prioriteringer. FD jobber med dette innenfor rammene av regjeringens tillitsreform.

Status for eiendom, bygg og anlegg (EBA) i Luftforsvaret

I tilsynsrapportene løfter sjef Luftforsvaret også utfordringer med EBA-situasjonen. Konkret viser grensjefen til at det tar lang tid å få etablert personellrelatert EBA. Sjef Luftforsvaret ser seg bundet av at utbygging skjer i regi av Forsvarsbygg (FB).

Både FD og Forsvarets ledelse er klar over EBA-situasjonen i Forsvaret, inkludert Luftforsvaret. For å oppnå en akseptabel standard på bygningsmassen, er det nødvendig å gjennomføre betydelige investeringstiltak. Det er blant annet planlagt rehabilitering av to kaserner på Ørland, med planlagt ferdigstilling i 2024. Videre gjennomføres prosjekter for fornyelse av boliger på Ørland og Bardufoss, med planlagt ferdigstilling i 2024. FD viser forøvrig til regjeringens forslag til budsjett om øremerkede midler til vedlikehold av personellrelatert EBA, som vist til over i avsnittet om Sjøforsvaret. Disse midlene vil i første omgang prioriteres anvendt i leirer i Nord-Norge. Blant disse leirene er Bardufoss, hvor Luftforsvaret er tilstede med maritim helikopterving. I 2023 er det i tillegg planlagt å oppgradere en mannskapskasernen på Rygge flystasjon for 15 mill. kroner. Hvilke tiltak som kommer til utførelse fastsettes av FB i dialog med Forsvaret, tillitsmannsapparatet og vernetjenesten. På sikt vil slike midler kunne komme også Luftforsvarets andre lokasjoner til gode.

FD erkjenner at det er forbedringspotensial i gjeldende forvaltningsmodell for EBA. På bakgrunn av dette skal FD vurdere tiltak, rammebetingelser og modellforbedringer.

Sjefssersjanten i 134 Luftving om manglende trening med og tilgang til håndvåpen

FD anser at dette ligger innenfor ansvarsområdene til Forsvarets og Luftforsvarets ledelse, i henhold til de enhver tid gjeldende planverk og tildelte ressurser.

Konklusjon

Det materielle i det som blir løftet i rapportene fra Stortingets ombudsmann for Forsvarets tilsyn ved Haakonvern orlogsstasjon og Rygge flystasjon er kjent for både FD og Forsvarets ledelse.

Denne regjeringen har stort fokus på personellsituasjonen i Forsvaret. Dette kommer tydelig frem i forslaget til forsvarsbudsjett for 2023. Det skal iverksettes en personellopptrapping i Forsvaret som skal understøttes av blant annet 299 mill. kroner i friske midler, 200 nye årsverk og til sammen 83 nye studieplasser på Forsvarets skoler. I tillegg til dette har FD i 2022 allerede gitt i oppdrag til Forsvaret å iverksette en forsert økning av årsverk i henhold til LTP.

Det er viktig med tiltak i Forsvaret som kan bidra til å dempe utfordringene med høy turnover. I Prop. 1 S (2022-2023) foreslås det en øremerking av 100 mill. kroner til vedlikehold og forbedring av boforhold. I tillegg gis spesialister på T-35-kontrakt i 2023 mulighet til å inngå T-60-kontrakt med Forsvaret og samtidig få utbetalt opparbeidet bonus etter T-35-kontrakten. Dette er gode og konkrete tiltak for å skape insentiver for økt ståtid.

Videre ser FD positivt på fokuset Forsvarets ledelse har på personellens sikkerhet. Det fremgår tydelig i ombudsnemndas rapporter at både Sjøforsvarets og Luftforsvarets ledelse er bevisst ansvaret med å tilpasse aktivitet etter risiko. Dette er i henhold til føringene fra FD og Forsvarets ledelse. Som en del av arbeidet med tiltak etter havariet til KNM Helge Ingstad, blir også personellens sikkerhet i Sjøforsvaret adressert, og det vil utarbeides forslag til interne regler til erstatning for det sivile regelverket, der dette er nødvendig.

I rapport etter tilsyn på Rygge flystasjon konkluderer ombudsnemnda med at nemnda mener det lave antallet på sikt vil undergrave anskaffelsen av F-35. FD anser dette som en forhastet konklusjon fra nemndas side. Som nevnt over er utfordringene kjent for FD og Forsvarets ledelse, og når Forsvaret nå begynner å høste erfaringer fra operativ bruk av F-35, vil det vurderes om våpensystemets støttefunksjoner er riktig dimensjonert eller om planene for dette bør endres.

Hva gjelder ombudsnemndas vurdering av at FD bør ta grep for å sikre sjef Luftforsvaret nødvendig myndighet, og at nemnda vurderer at forvaltningsmodellen for EBA og FB bør revideres, viser FD til det som er omtalt over om styringen på årsverk i forsvarssektoren og FDs vurdering av gjeldende forvaltningsmodell.

Med hilsen

Kjersti C. Klæboe (e.f.)
ekspedisjonssjef

Victoria Lossius Allum
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og signert, og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

Kopi til:
Forsvarsstaben